

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

MEDITATIE

Eén ding is nodig

Martha, Martha, gij bekommert en verontrust u over vele dingen; maar één ding is nodig; doch Maria heeft het goede deel uitgekozen, hetwelk van haar niet weggenomen zal worden.

Lukas 10:41b en 42

Maar één ding is nodig! Het is een woord van de Heere Jezus Zelf.

En daarom alleen al alle aanneming waardig. We hebben allen zo onze eigen behoeften en verlangens en omstandigheden. Maar wanneer het gaat om "het ene nodige", hebben we toch allen hetzelfde nodig: een hart dat de Heere kinderlijk vreest en daarom een leven in Zijn dienst.

Was Martha daar vreemd aan? O nee! De goede keus lag in haar hart. En wanneer ze dan ook bezig is "met veel dingen", bedoelt ze toch oprecht de Heere te dienen.

Alleen maar: ze was zo zeer bezig "met veel diensens", dat ze maar al te veel voorbijzag dat de Zoon des Mensen niet gekomen is om gediend te worden, maar om te dienen en Zijn ziel te geven tot een rantsoen voor velen.

Martha was zo druk bezig. En al verschillende keren was haar oog op haar zuster Maria gevallen. En het was Maria aan te zien hoe ze genoot, daar op dat nederige plekje aan Jezus' voeten en hoe ze de woorden van haar Meester indronk met haar dorstige ziel, zodat ze uitgetild werd boven alle aardse beslommeringen.

Zo was het nu niet direct gesteld met Martha. Ze bevond zich dicht bij Jezus, maar in feite was ze toch ver van Hem verwijderd!

En dan opeens richt ze haar scherpe woorden tot Jezus: "Heere, trekt Gij U dat niet aan, dat mijn zuster mij alleen laat dienen? Zeg haar dan dat ze mij helpt!"

Hier is Martha als een soldaat die zijn generaal bevelen gaat geven. Als een schaaap dat de herder de weg gaat

aanwijzen. Dwaas en onbehoorlijk!

En dan het antwoord van de Goede Herder, Die Zijn schapen zo nauwkeurig kent en doorgrondt: "Martha, Martha, ge bekommert en onrust u over vele dingen; maar één ding is nodig; doch Maria heeft het goede deel uitgekozen, hetwelk van haar niet zal worden weggenomen."

Wat is de Heere goed en getrouw om Zijn kinderen te vermanen en terecht te wijzen. O, als Hij dat eens niet deed, waar zouden ze belanden?

Wat de vermaning van Jezus bij Martha heeft uitgewerkt, wordt ons niet vermeld. Maar het zal zijn vrucht wel hebben afgeworpen.

Eén ding is nodig! De liefde tot de Heere; het zitten aan Zijn voeten; het indrinken van Zijn woorden met een dorstig hart; het zich door Christus laten zaligen uit enkel genade! Dat is het ene nodige!

Wat Maria smaakt aan Jezus' voeten dat wordt niet genoten in de feestzalen van de Belsazars en Herodussen. Dan is de arme Lazarus op straat met zijn wonden en honden, maar met zijn hemelse schat in het hart, toch beter af dan de arme rijke man, die straks zijn ogen open doet "zijnde in de pijn".

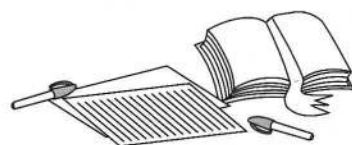
Bovendien: het ene nodige brengt alle andere dingen voor de weg door dit leven vanzelf mee. Immers, de godzaligheid is tot alle dingen nut, hebben de de belofte voor dit en voor het toekomstige leven.

Martha, Martha, ge bekommert en onrust u over vele dingen!

Ja, maar moet er dan niet gezorgd en gewerkt worden? Hebben we hier op aarde dan niet onze taak met ijver en in getrouwheid te vervullen? O zeker! We moeten woekeren met de gaven en talenten, die de Heere ons heeft toevertrouwd. Ook al zou het maar één talent zijn. We moeten werken, terwijl het dag is. Maar dan werken in het licht der eeuwigheid. Werken met "een wandel in de hemelen".

Werken vanuit het "éne nodige", en niet ten koste van het "éne nodige"! Martha, Martha, wees nu niet boos op Maria! Laat je "vele dingen" nu eens even rusten, en ga eens naast je zuster zitten: aan Jezus' voeten! Het is de allerbeste plaats die denkbaar is.

ds. M. Vlietstra

VAN DE REDACTIE

Inhoud.

In deze aflevering van ons blad hebben we een meditatie geplaatst van ds. M. Vlietstra over Lucas 10:41b en 42. Ds. P. den Butter schrijft over en stelt indringende vragen bij de overgang van ds. E. Hakvoort naar het kerkverband van de Gereformeerde Gemeenten. Ds. M.C. Tanis gaat verder met de behandeling van het avondmaalformulier. Ds. J.M.J. Kieviet schrijft verder over "het aanbod van genade." Ds. K. Visseer vervolgt zijn schrijven over de Dordtse leerregels voor de jeugd. Ds. J.P. Boiten schrijft over de Generale Synode 1

Ontmoetingsdag Werkendam.

D.V. Zaterdag 26 april in de Chr. Geref. Kerk.

Bij elkaar de preekstoel op?

Zojuist lazen we op de eerste pagina van het Nederlands Dagblad: "In Canada lazen chr. gereformeerde en vrijgemaakte pastores elkaars preken. Conclusie: kanselruil kan." De kop op blz. 2 luidt: "We kunnen zo bij elkaar de preekstoel op." Nauwkeurige lezing van het artikel laat een ander licht op deze zaak schijnen. Het blijkt alleen te gaan over West- Canada en niet over Oost- Canada. We lezen op blz. 2 dat de gemeenten van de Free

Reformed Churches (te vergelijken met de Chr. Geref. Kerken in Nederland) in het oosten behoudender, bevindelijker zijn, te vergelijken met Bewaar het Pand in Nederland. Ook wordt er een verschil geconstateerd tussen de vrijgemaakte prediking in het westen van Canada en in het oosten van Canada. In het oosten wordt in doorsnee gepreekt zoals bij de vrijgemaakte-gereformeerde kerken in Nederland: sterke nadruk op het verbond, op de betekenis van de kerk als ware kerk, met nauwelijks een oproep tot ongelovigen om zich te bekeren. In het westen wordt anders gepreekt. Het zou juist zijn te berichten dat in het westen van Canada sprake is van overeenkomst tussen de Chr. Geref. Prediking en de vrijgemaakte prediking, maar dat dit in het oosten heel anders ligt. In het oosten van Canada wordt deze overeenkomst niet gevonden. Daardoor is het landelijk ge-

zien in Canada niet zo dat de predikanten van de Free Reformed Church en van de Canadian Reformed Churches zo bij elkaar de preekstoel op kunnen. Jammer dat een eerste blik in het Nederlands Dagblad wel deze suggestie wekt.

Verschijningsdatum volgend nummer

Het volgende nummer van ons blad zal D.V. 6 maart verschijnen. Copy graag binnen de donderdag een week voor de verschijningsdatum. Bij voorbaat hartelijk dank voor uw medewerking.

AvH.

VAN DE ADMINISTRATIE

In de afgelopen periode mochten wij naast de reeds betaalde abonnementsgelden ook nog euro 70,- aan giften ontvangen voor ons blad.

Voor de school in Dundas werd een gift ontvangen van 200,00 euro, afkomstig van de Chr. Geref. Kerk van Katwijk.

Voor alle ontvangen giften zeggen wij u hartelijk dank.

Met vriendelijke groeten,

P.J. Boers

HET AANBOD VAN GENADE (2)

Dominee C. Harinck, predikant van de Gereformeerde Gemeente van Terneuzen, schreef een kloek boek over een belangrijk onderwerp: de prediking van het Evangelie. Met name datgene dat we noemen 'het aanbod van genade' komt erin aan de orde. Hoewel het uit de titel van zijn boek niet blijkt, is het vooral de leerstrijd binnen de Gereformeerde Gemeenten over dit thema die beschreven wordt. In het midden van de vorige eeuw is er immers een diep ingrijpend conflict ontstaan, dat zelfs geresulteerd heeft in de schorsing van één van de predikanten, ds. R. Kok te Veenendaal, en in het ontslag van dr. C. Steenblok als docent aan de Theologische School te Rotterdam. De vragen waarom het in die meningsverschillen telkens weer ging, betroffen de verhouding tussen de soevereiniteit van de heilige God en de verantwoordelijkheid van de mens.

In overeenstemming met de Heilige Schrift belijdt de kerk van de Reformatie dat de Heere naar Zijn welbehagen Zich Zijn Kerk van eeuwigheid tot het eeuwige leven heeft uitverkoren. De bron van die verkiezing is Zijn eenzijdige en eeuwige ontferming. En nu worden in de tijd al degenen die van eeuwigheid aan Christus gegeven zijn, door Zijn Woord en Geest ook daadwerkelijk geroepen. De Heere trekt ze uit de macht der duisternis en zet ze over in het Koninkrijk van de Zoon van Zijn liefde. Het is voor dezen en voor geen anderen dat Christus Zijn leven gegeven en Zijn bloed gestort heeft. "Dit is geweest de gans vrije raad, de genadige wil en het voornemen van God de Vader, dat de levendmakende

en de zaligmakende kracht van de dierbare dood van Zijn Zoon Zich uitstrekken zou tot alle uitverkorenen, om die alleen met het rechtvaardigend geloof te begiftigen en door dit-zelve onfeilbaar tot de zaligheid te brengen..." [DL II, § 8].

Maar, zo zou de vraag kunnen luiden, wat is nu de consequentie van deze leer voor de prediking van het Evangelie? Is het dan nog wel mogelijk om ruim en vrij de genade van Christus aan te bieden, nee niet alleen aan de uitverkorenen, maar aan allen en een ieder? Strijdt het zogenaamde algemene aanbod van genade niet met de uitgangspunten van de belijdenis van Gods verkiezend welbehagen? Mogen we dan nog wel alle zondaren nodigen om tot Christus te komen? En hoe zit dat dan met de prediking van de beloften van het Evangelie? Wat de Heere belooft, dat zal Hij toch volbrengen... Mogen in Zijn Naam die beloften eigenlijk wel algemeen gepredikt worden, terwijl de praktijk is dat een deel van de hoorders aan die prediking voorbijgaat en dus nooit deel zal ontvangen aan de zalige inhoud van die beloften... Mogen we dan nog wel spreken van de 'welmenende' aanbieding van de zaligheid? Er zijn in de Heere toch geen twee willen?

En anderzijds, wanneer de prediking plaatsvindt vanuit het beheersende thema van verkiezing en verwerping, hoe zit het dan met de verantwoordelijkheid van de mens? Is de mens dan nog wel schuldig te stellen vanwege zijn zonden? Is ongeloof eigenlijk wel zonde? Het geloof is toch een genadegave van de Heere...

Al met al, u voelt het wel, we bevin-

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk. Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopie voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C,

2959 AC Streefkerk.

Telefoon: 0184-669116.

Fax: 084-2220131.

Email: pand@solcon.nl

Girorek. 70.43.50 t.n.v. Stichting

Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 7,- per jaar.

Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 6 dollar per jaar.

Advertenties € 0,35 per mm met een kolombreedte van 6 cm.

Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van iedereen die niet op de gebruikelijke manier kan lezen uitgegeven op groot-letter of via de Electronische Postbus. Informatie en opgave: CBB, Christelijk Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden, Postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. 0341-551014.

den ons hier in een geweldig spanningsveld. De prediking van het Evangelie is naar het bevel van Christus het middel dat aangewend moet worden tot bekering en zaligheid van zondaren. En, naar een woord van de apostel, het behaagt de Heere ook om door die prediking zalig maken degenen die geloven. Maar hoe zal in dit spanningsveld het Woord van de heilige God getrouw en naar de Schriften gebracht worden? Met andere woorden: hoe moet in de prediking de verhouding worden aangebracht tussen de soevereiniteit van de Heere en de menselijke verantwoordelijkheid? Hoe zal de prediker recht doen aan het Woord van de Heere? Dat ons zegt dat de Heere Zijn genade onverplicht en vrijmachtig bewijst, niet aan ieder maar aan hen die Hij daartoe van eeuwigheid heeft verkoren. Terwijl diezelfde Schriften ons woorden van klemmende oproep en dringend vermaan laat horen, tot allen en een ieder: *"Wendt u naar Mij toe, wordt behouden, alle gij eindigen der aarde! Want Ik ben God en niemand meer"*. Een hartelijke nodiging die gepaard gaat met een belofte. En het adres is zo breed als de wereld is: *... alle gij eindigen der aarde...*

Welnu, in zijn boek tekent ds. Harinck de worsteling om deze dingen in hun onderlinge verhouding te verstaan en in de prediking ook aan de harten van de gemeente te brengen. Helaas is dit binnen de Gereformeerde Gemeente niet zonder grote spanningen geweest. Uitkomend in maatregelen als schorsing (1950) en ontslag (1953) en in een heilloze kerk scheuring (1953). Eerder al waren er de synodale leeruitspraken (1931, 1945).

Ik noemde de twee brandpunten: de soevereiniteit van God en de verantwoordelijkheid van de mens. Naar beiden zijden hebben de synoden van de Gereformeerde Gemeenten het gebied afgebakend. Dr. Steenblok die alles zette op de noemer van de eeuwige verkiezing werd de wacht aangezegd. Hij verliet het verband van de kerken en stichtte met enkele anderen de Gereformeerde Gemeenten in Nederland. Ds. Kok anderzijds beklemtoonde vooral de onvoorwaardelijkheid van de beloftenprediking. Maar ook dat ging volgens de kerkelijke vergadering te ver. Het leverde een schorsing op. En ook hij verliet de kring van de gemeenten en voegde zich enkele jaren later bij de Christelijke Gereformeerde Kerken. Binnen

welke hij nog veel jaren een gerespecteerde plaats heeft ingenomen. In een aantal volgende artikelen wil ik graag ingaan op enkele aspecten van deze leerstrijd. Niet om in het troebele water van anderen te vissen. Wel om vanuit het boek van ds. Harinck enkele opmerkelijke zaken te signaleren. En om te bezien of er voor onszelf lessen te trekken zijn.

Wat ik op dit moment nog wil benadrukken is, dat ds. Harinck het thema van zijn boek in een historisch verband plaatst. Dat vooral maakt deze studie verdienstelijk, vind ik. Het laat zien dat de worsteling in het zoeken van het Bijbels evenwicht in de prediking niet van vandaag of gisteren is. Ook vorige geslachten hebben gezocht het eigene van de Evangelieprediking te verstaan. Wie de Acta van de Dordtse Synode eens raadpleegt, zal daarin veel van deze thema's herkennen.

Het tweede hoofdstuk van het boek is dan ook aan 'Dordt' gewijd. Wie er meer van wil weten, leze dat andere boek van Harinck 'De uitgestrektheid van de verzoening'.

Daarna wordt in de hoofdstukken 3 en 4 de blik gericht op Engeland en Schotland. We verwachtten van ds. Harinck ook niet anders. Aandacht ontvangen het hypercalvinisme enerzijds en het zogenaamde Marrowconflict anderzijds. Bij dat laatste behoren de namen van de gebroeders Erskine en Thomas Boston. Leerzaam! Daarna gaat de schrijver de Noordzee weer over en komt in het Nederland van de Nadere Reformatie. Heel mooi vind ik het dat hij aandacht geeft aan de schrijvers van de (ten onrechte zo genoemde) beweging van het 'nieuwe licht'. Naast de namen van Th. Avinck, J. Nupoort en Isaäk de Leeuw had hij ook ds. Egbertus Schrader nog kunnen noemen. Al te zeer zijn deze oude schrijvers tot heden toe in de schaduw gebleven. Daartegenover staat J. van Woensel en zijn lijvige boek dat in later jaren zijn sporen getrokken heeft...

Brede aandacht ontvangen ook de kerken van de Afscheiding. Hoe kan het ook anders. Ik behoef slechts de Drentse en de Gelderse richting te noemen. De onderlinge strijd tussen deze twee bewegingen binnen de afgescheiden kerken bewoog zich op min of meer dezelfde fronten als die we een eeuw later binnen de Gereformeerde Gemeente tegenkomen. In 1869, vlak voor de vereniging van

de Christelijk Afgescheiden Kerk met de Gereformeerde Kerk onder het Kruis, verscheen een boekje van ds. N.J. Engelberts, 'De Gereformeerde Kerk in Nederland'. Deze was verbonden aan de 'kruiskerken'. Mijn indruk is dat ds. Harinck zijn mening over de prediking binnen de afgescheiden kerken al te zeer afhankelijk heeft gemaakt van de kritische beschouwingen van ds. Engelberts. Hij doet daarmee niet geheel recht aan een aantal afgescheiden predikers. Trouwens, na 1869 is ds. Engelberts zelf, getuige zijn eigen prediking, daarop teruggekomen.

Ik besluit met het noemen van de naam van ds. L.G.C. Ledeboer. Ds. Harinck wijst erop dat deze geen voorwaardelijk Evangelie wilde. Niets wil hij afdoen aan de Evangelieboodschap die schuldigen en onreinen nodigt om in Christus hun verzoening met God en reiniging van zonden te zoeken. Leerzaam is zijn brief van 3 oktober 1844. Een gedeelte daarvan luidt als volgt: *"Zeker zijn deze volgende, verkeerde geesten. 1) Het oude beminnen, omdat het oud is en het nieuwe verwerpen omdat het nieuw is. 2) Anderen niet te kunnen dragen in dingen die wij met het Woord Gods niet bewijzen kunnen. 3) De Geest aan banden leggen. Het Woord naar onze mening, gedachten en gevoel uitleggen, verstaan en toepassen. 4) Ons maar bij enige weinigen bepalen en (...) van het Evangelie een alleenhandel maken. 5) Zeggen: dat en dat moet gij eerst doen, eer gij tot Christus komen kunt. Dat even zo ongerijmd is, als te zeggen: gij moet eerst schoon zijn, om gewassen te kunnen worden. Eerst gekleed te worden, om gekleed te kunnen worden, enz. 6) Het Evangelie niet aan allen te verkondigen; schoon het alleen is voor de uitverkorenen. Maar dat heeft de Heere, naar de raad Zijns willens, tevoren bepaald wat geschieden zou. Maar wij zien dit doorgaans eerst achteraf. Men mag niet bij- noch afdoen, maar moet de volle raad Gods verkondigen. Het verborgene is voor de Heere onze God; maar het geopenbaarde voor ons en onze kinderen."*

N.a.v.: Ds. C. Harinck, *De prediking van het Evangelie. Het aanbod van genade. Uitgeverij Den Hertog te Houten. Paperback. 308 pag. € 17,50.*

Ds. J.M.J. Kieviet

GEEN RUIMTE MEER

Het is zover. Ds. E. Hakvoort, voorheen predikant van onze kerk in Alphen aan den Rijn is toegelaten als predikant van de Gereformeerde Gemeenten. Nadat hij zich in juni vorig jaar bij dit kerkverband had aange meld met het verzoek aldaar predikant te mogen worden was hij sinds oktober gerechtigd om voor te gaan in gemeenten binnen de classis Gouda. Nu mag hij voorgaan ook in gemeenten buiten die classis en later in dit jaar zal dan nader beslist worden over de datum van de beroepbaarstelling.

We zijn in ons blad tot nog toe erg terughoudend geweest om over de gebeurtenissen in Alphen iets te zeggen. Enerzijds was die zaak erg pijnlijk en verdrietig; anderzijds voelden we ons ook wel wat gegeneerd.

Maar nu de beslissing gevallen is en ds. Hakvoort straks predikant zal zijn in de Geref. Gemeenten lijkt het op zijn plaats om enig commentaar te geven. Of om tenminste een paar ernstige vragen te stellen.

In de berichtgeving gaat het steeds over dominee Hakvoort. Persoonlijk weet ik nog heel goed dat hij dominee werd. Op dat moment in september 1994 stond ik heel dicht bij hem, daar in de kerk te Meerkerk. Had hij mij niet gevraagd om hem in het ambt te bevestigen? Samen met anderen heb ik hem toen de handen opgelegd, nadat hij met een "Ja ik van ganser harte!" plechtig beloofd had het ambt in de Christelijke Gereformeerde Kerken op zich te zullen nemen. Toen werd hij predikant en in dat ambt heeft hij een aantal jaren mogen dienen. 'Van ganser harte', had hij gezegd.

Maar in het voorjaar van 2002 heeft hij dat ambt neergelegd. Toen droeg hij het dus niet meer. En tot op de dag van vandaag is hij nog niet opnieuw bevestigd. Is hij dan nog wel dominee Hakvoort? Trouwens, het van God gekregen ambt neerleggen - dat is nog al wat! Hier zijn ook allerlei vragen bij te stellen, maar die vragen houd ik maar voor mezelf.

En ik zal in het vervolg van dit artikel ook maar ds. Hakvoort schrijven, al is dat inderdaad nogal inconsequent.

Indringende vragen

Vragen die ik wel hardop wil stellen hebben nog ergens anders mee te maken. Het argument voor de over-

gang naar de Gereformeerde Gemeenten is geweest dat ds. Hakvoort binnen zijn kerken niet meer de ruimte kon ervaren die naar zijn overtuiging in overeenstemming is met Schrift en belijdenis. Zo althans is het in de publiciteit gekomen. En dat argument is nu door zijn toegelaten worden als predikant in de Gereformeerde Gemeenten gehonoreerd. Dat nu stelt mij voor heel wat ingrijpende vragen.

Geen ruimte meer. Of, niet voldoende ruimte meer. Binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken is de ruimte die Schrift en belijdenis bieden ingeperkt, kleiner gemaakt. Zo is dat ervaren. Persoonlijk ervaren. Maar is het ook echt zo?

Ik begrijp ds. Hakvoort tot op zekere hoogte heel best. Hij is niet de enige die ondervonden heeft dat de kring van gemeenten waar je als predikant welkom bent, kleiner is dan het geheel van de Chr. Geref. Kerken. Er zullen voor ds. Hakvoort best gesloten kansels zijn geweest, zoals ze er ook voor mij zijn en voor nog veel meer collega's. Ik kan dat nog best begrijpen ook. Net zo goed als ik kan begrijpen, dat in gemeenten van ander gehalte de kansels ook niet voor alle predikanten in ons kerkverband open staan. Nogmaals, ik kan daar best inkomen. En ik geloof ook niet dat het een oplossing zou zijn als we van nu af aan alle kansels van slot zouden doen.

Natuurlijk plaatst ons dit voor de grote verscheidenheid binnen onze kerken. En ik besef, dat ik met het woord 'verscheidenheid' de zaak niet eens helemaal aangeduid heb. Soms komt de gedachte boven dat het om echte verschillen gaat. Welnu, daar hangt het mee samen dat de kring waarin we ons bewegen in de praktijk kleiner is dan het hele kerkverband. Maar betekent dat, dat ons niet voldoende ruimte meer geboden wordt? Als er dan al gemeenten zijn, waar de prediking van ds. Hakvoort (of van een ander, hoe hij verder ook moge heten) niet welkom is, zijn er dan helemaal geen gemeenten meer waar die boodschap wordt begeerd?

En hier begint de schoen werkelijk te wringen. Want nu is het van tweeën één: Of ds. Hakvoort is een wel heel bijzondere prediking gaan brengen,

waarvoor in bijna niet één gemeente in ons kerkverband plaats bleek te zijn; of zijn prediking is gebleven in de lijn van wat altijd de lijn van de Chr. Geref. Kerken is geweest, maar die kerken zijn van dat beginsel vervreemd geraakt. Als dat laatste het geval is, en andere predikanten (waaronder ik mezelf dan ook maar reken) ervaren het niet zoals ds. Hakvoort het heeft ervaren, is dan hun prediking nog wel wat die behoort te zijn? Met andere woorden, in het argument van ds. Hakvoort ligt een beschuldiging naar zijn collega's en aan het adres van diverse gemeenten, zelfs van de 'behoudende richting'. Wat moet ik daar dan mee?

En heeft nu de Classis Gouda van de Geref. Gemeenten dat argument van ds. Hakvoort overgenomen en hem mede op grond daarvan aangenomen? Wat zegt die Classis dan daarmee impliciet over andere predikanten in de Chr. Geref. Kerken? Ik dacht dat er toch waarlijk wel een en ander aan affiniteit en geestelijke verbondenheid bestond tussen de Geref. Gemeenten en dat gedeelte van de Chr. Geref. Kerken dat zich ter rechterzijde bevindt. Is dat dan niet zo? Wat moet ik nu van zo'n besluit denken?

Is het nutteloos om deze dingen op papier te zetten? Iemand moge zo denken, maar is niets zeggen dan de oplossing? Als de publicaties omtrent deze zaak iedere keer weer aanleiding geven dat deze vragen opkomen dan kan men die vragen wel voor zich houden, maar dan blijven ze toch zitten. En als je niet oppast gaat het wrokken. Ik wilde dan ook heel graag dat iemand mij antwoord gaf. Maar dan een antwoord waar ik wat mee kan! Geen dooddoener.

Moeiten met het kerkverband

Maar wordt een mens al die toestanden in de Chr. Geref. Kerken dan nooit eens zat? Steeds weer zijn er dingen die je leest of hoort en waarvan je zegt: Ook dat nog! Het gebeurt, dat opvattingen en gebruiken zoals die onder ons voorkomen, in de publiciteit terecht komen met het resultaat dat je je soms voor je eigen kerken schaamt. Welnu, is het van daar uit niet te begrijpen, dat iemand opstapt en weggaat?

Ja, ik kan op dat punt veel begrijpen. Ik weet ook wel van aanvechtingen: wat doe je nog in die kerken? Je ervaart het als pijnlijk, dat gemeenten

waar je vroeger welkom was nu kennelijk ook gesloten gebied zijn geworden. Je ziet verschillende gemeenten 'van kleur verschieten', als ik het zo mag zeggen. Mensen, die je meende te kennen als mensen, die ergens voor stonden, blijken soms ook mee te kunnen gaan in een moderne wijze van geloven. U begrijpt, dat ik de dingen maar zeg, zoals ik ze ervaar. En ik weet dat anderen het soms ook zo ervaren. En de kring waarin je je beweegt wordt zo al kleiner, ten dele omdat 'men' die kring kleiner maakt, ten dele omdat je bij jezelf de neiging bespeurt je maar wat terug te trekken. Ik herken al die dingen heus wel.

En in ons blad maken we van deze dingen geen geheim. Onze zorgen en bezwaren uiten we. En dat zullen we blijven doen, want er staat heel wat op het spel. Onze kerken hebben een erfenis meegekregen. En tegenover ons voorgeslacht hebben we verplichtingen. Bovendien, als we ooit echt

beseft hebben waarom er plaats was voor onze kerken, dan hebben we ook tegenover de Heere verplichtingen. En dan mogen we de dingen niet ons uit handen laten glippen.

Maar om nu te zeggen dat de ruimte gaat ontbreken? En dat je dan kennelijk zo bekneeld komt te zitten, dat je weg moet? En om dat dan te zeggen zonder zelf eerst alles geprobeerd te hebben om die beperkte ruimte open te breken? Want dat laatste moet toch zeker gedaan worden, zeker als het gaat om de ruimte van Schrift en belijdenis. Nee, zover zijn we nog niet. Wij hebben ook een keer "Ja ik, van ganser harte!" gezegd. En we deden dat in een bepaald kerkverband. Via dat kerkverband hebben we van de Heere het ambt ontvangen. Aan die kerken wensen we trouw te blijven, ook door middel van de activiteiten in 'Bewaar het pand'.

Ds. P. den Butter

DE GENERALE SYNODE (11).

Vrijdag 11 oktober 2002 komen uit alle delen van het land broeders samen in het gebouw van de Theologische Universiteit te Apeldoorn. Er wordt een voortgezette vergadering van de Generale Synode gehouden. De lezers van Bewaar het pand hebben nog een verslag te goed van deze bijeenkomst.

Om 10.00 uur heropent de preses, ds. J. Plantinga de vergadering. We zingen Psalm 108: 1 en 2. Na Schriftlezing uit 1 Corinth 13 houdt de voorzitter een openingswoord. Staande wordt stil gestaan bij het overlijden van enkele ambtsbroeders en van zijne koninklijke hoogheid prins Claus. We zingen Psalm 103: 8 en 9, waarna de voorzitter voorgaat in gebed. Uit het appelnominiaal blijkt dat verschillende secundus-afgevaardigden aanwezig zijn; alleen van de P.S. van het zuiden zijn alle primi aanwezig. Drie broeders die voor het eerst deze synode als afgevaardigde bijwonen, betuigen door op te staan hun instemming met de belijdenis.

Van het curatorium en de deputaten-financieel is er een rapport inzake de beantwoording van de vraag naar de principiële roeping om de arbeid aan de Theologische Universiteit dienstbaar te doen zijn aan anderen dan de admissiale studenten met inachtne-

ming van de praktische mogelijkheden en grenzen van een en ander. Het principe van "voor de kerk, door de kerk" blijft gehandhaafd. De mogelijkheden en grenzen met betrekking tot personeel, huisvesting en financiën van de opleiding worden duidelijk aangegeven.

Commissie 1 dient de vergadering met een rapport en ook van de financiële commissie 6 is een rapport aan de afgevaardigden toegezonden.

Om duidelijk te maken wat er precies aan de orde is, geef ik wat voorstellen van het curatorium en deputaten-financieel door:

De synode geve het curatorium en deputaten-financieel toestemming om te zien naar een andere huisvesting, die berekend is op de huisvesting van de theologische opleiding tot een aantal van ongeveer 150 studenten; men vraagt het curatorium en deputaten-financieel te machtigen een netto-investering te doen van maximaal EUR 5.000.000,-.

Andere huisvesting dient bij voorkeur in Apeldoorn gezocht te worden, maar als dat niet mogelijk blijkt, kan het ook buiten Apeldoorn gezocht worden. Men vraagt tevens toestemming voor het voeren van een eenmalige financiële actie.

Het rapport van commissie 1 neemt de voorstellen van het curatorium

over. Maar het rapport van commissie 6 bevat een aantal afwijkende voorstellen. Deze houden in dat er een commissie wordt benoemd die opdracht krijgt een oplossing te zoeken voor huisvesting van de TUA naast handhaving van het bestaande pand in de omgeving van het Wilhelminapark. Indien in 2003 geen overeenstemming is bereikt zal die commissie aan de GS 2004 een voorstel aanbieden voor nieuwbouw. Bij dit alles richt de commissie zich niet op vestigingsplaatsen buiten Apeldoorn. Aan de Generale Synode moet een rapport worden uitgebracht ten behoeve van nadere beslissingen. Het bedrag dat geïnvesteerd mag worden is maximaal EUR 1.500.00,-.

Het is te begrijpen dat een groot aantal sprekers het woord vraagt. Ieders spreektijd wordt bekort tot ongeveer vijf minuten. Veertien broeders maken van de gelegenheid gebruik om vragen te stellen en opmerkingen te maken. Een kleine greep.

Hebben de commissies overleg gehad met elkaar? De samenhang tussen het principiële en financiële is groot. Gaat het nu om een groei tot 120 of tot 150 studenten? Een deel van de kerken stemt er niet mee in dat we van 'zegen' kunnen spreken, maar een analyse daarvoor ontbreekt in het commissierapport. De betrokkenheid van de kerken is een onmisbare voorwaarde voor het nemen van een besluit. "Apeldoorn" is primair bedoeld voor dienaren in onze eigen kerken. Kan er een ander gebouw in de omgeving van het Wilhelminapark worden gevonden? Hoe is het contact met de burgerlijke gemeente? Wat bedoelt commissie 1 met het gevaar dat de universiteit verder weg groeit van onze kerken? Is alles financieel verantwoord? Kan het huidige gebouw niet planmatiger worden ingezet? Wij maken slechts een klein deel uit van de gereformeerde gezindte; wordt dan onze roeping niet te hoog geschat? Zijn de voorwaarden voor overheidssubsidie principieel aanvaardbaar?

In de beantwoording blijkt dat er wel overleg is geweest tussen de commissies, maar dat commissie 1 de financiële deskundigheid aan commissie 6 heeft overgelaten. De voorstellen van de commissies zijn niet in strijd met elkaar, eerder aanvullend. Het curatorium heeft gezegd naar de goedkoopste goede oplossing te streven. Laat

de universiteit zo mogelijk in Apeldoorn gevestigd blijven. Er is niet in de volle breedte van de kerken herkenning van het werk van de Universiteit; dat is een stukje zorg. De commissie stemt in met de hoofdlijn van de nota van het curatorium.

Commissie 6 heeft moeite met het voeren van een aparte financiële actie. Komt die vraag voort uit onzekerheid m.b.t. de begroting of gaat het om betrokkenheid met de Universiteit? We hebben niet voldoende inzicht gekregen in de vraag hoe efficiënt de ruimte wordt gebruikt. De argumentatie en het feitenmateriaal zijn te weinig om zulke ingrijpende besluiten van verhuizing of nieuwbouw te nemen. Hoe komt men tot de conclusie dat de ruimte te beperkt is? Er moet duidelijk materiaal komen, om op grond daarvan een beslissing te nemen. Deputaten-financieel hebben het rapport van commissie 6 bestudeerd. Hun reactie daarop hebben ze op schrift gesteld en dit wordt uitgedeeld aan de synodeleden. De vergadering wordt geschorst voor de maaltijd. Het gebouw van de TUA biedt voldoende mogelijkheden om dit goed te laten verlopen. Het zou jammer zijn als we dit pand moeten verlaten. In de middagvergadering zouden we het uit de mond van de rector horen: "niemand wil hier weg". Maar het ruimteprobleem vraagt wel om een oplossing.

Om 13.30 uur wordt de vergadering voortgezet. Het commentaar van deputaten-financieel op het rapport van commissie 6 wordt van een toelichting voorzien. Daarin maken zij duidelijk dat de combinatie van ruimtegebrek, noodzakelijke personeelsuitbreiding, de inefficiënte indeling van het huidige gebouw en de onmogelijkheid om de bestaande bebouwing uit te breiden, noodzaken tot een aanpak zoals het curatorium dat nu voorstelt. De president-curator, de secretaris van het curatorium en de rector voeren het woord. Zij maken elk op eigen wijze duidelijk dat er nu moet worden ingegrepen. Het aantal studenten groeit, de boeken moeten geplaatst kunnen worden, de internationale contacten nemen toe.

De preses stelt voor dat de beide commissies gaan spreken om samen tot één voorstel te komen. Er is vooraf gelegenheid om vanuit de vergadering voorstellen in te dienen. Hier wordt nauwelijks concreet gebruik van gemaakt, hoewel een paar afge-

vaardigden nog het woord voeren.

De commissies gaan samen in vergadering. Dit levert een gezamenlijk voorstel op. Hierop wordt vanuit de vergadering teleurstellend gereageerd. Van de zijde van het curatorium en deputaten-financieel worden kritische vragen gesteld.

De preses schorst de vergadering om aan het curatorium, deputaten-financieel en het college van hoogleraren gelegenheid te geven zich met elkaar te beraden en overleg met de commissies te hebben. Dit neemt geruime tijd in beslag, zodat pas om 19.20 uur de vergadering wordt heropend.

Er is wel overeenstemming bereikt. De commissies 1 en 6 leggen de synode een gewijzigd voorstel voor, en dit wordt door de synodeleden overgenomen. Punt voor punt worden de voorstellen aanvaard.

De synode besluit o.a. het curatorium en de deputaten-financieel toestemming te verlenen om te zien naar adequate ruimte die berekend is op de huisvesting van de theologische opleiding tot een aantal van 120 tot maximaal 150 studenten en zich daarbij te laten bijstaan door externe deskundigen die daartoe rapport zullen uitbrengen.

De opdracht is om primair een oplossing te zoeken voor adequate huisvesting van de TUA, met handhaving van het bestaande pand, in de omgeving van het Wilhelminapark. Voor de uitvoering hiervan krijgen deputaten-financieel mandaat voor het investe-

ren van maximaal twee miljoen Euro. Als dit niet mogelijk is, zal het curatorium aan de generale synode een voorstel aanbieden voor de realisering van de ruimtebehoefte op een andere locatie, voorzien van een gemotiveerd en gedegen program van eisen en zo mogelijk een schetsplan, waaruit een begroting is opgemaakt en waarbij een uitgewerkt voorstel voor financiering zal worden overlegd, zowel voor de bouwperiode als voor de permanente situatie, waarin ook aandacht wordt besteed aan de risico's welke deze investering voor de kerken met zich meebrengt. Met het oog hierop kan het curatorium het moderamen van de generale synode vragen de synode opnieuw bijeen te roepen. Slechts in uiterste noodzaak mag men zich richten op vestigingsplaatsen buiten de gemeente Apeldoorn.

Met algemene stemmen vindt deze besluitvorming plaats.

De preses zegt dank voor ieders inzet en bedankt allen die ons verzorgden. Van de rondvraag naar art. 43 KO maakt niemand gebruik.

De synode wordt opnieuw conditioneel gesloten. De assessor ds. J. Westerink sluit met dankgebed, nadat hij heeft gelezen Psalm 102 vanaf vers 17. Na het zingen van Psalm 102: 15 en 16, gaan de broeders huiswaarts, voorlopig "Apeldoorn" latend voor wat het is....

*Slidrecht,
ds. J. P. Boiten.*

EEN BLIK IN EIGEN LEVEN, MAAR GERICHT OP GODS GENADE!

Daarom al is het dat wij nog vele gebreken en ellendigheden in ons bevinden, als namelijk: dat wij geen volkomen geloof hebben, dat wij ons ook niet met zulken ijver om God te dienen niet begeven als we schuldig zijn; maar dagelijks met de zwakheid van ons geloof en de boze lusten te strijden hebben; nochtans, desniettegenstaande, overmits ons (door de genade van de Heilige Geest) zulke gebreken van harte leed zijn en wij begeren tegen ons ongeloof te strijden en naar alle geboden van God te leven.

Deze passage van ons formulier heeft ons veel te zeggen. We worden gewezen op een deel van het geestelijk leven, wat praktijk is bij allen, die de Heere vrezen. Immers we worden niet stil gehouden bij de enkeling,

maar het gaat over allen. De wij-vorm lezen we. Vandaar dat ook dit gedeelte een toets is voor elke Avondmaalganger. Dit is op zich niet overdreven, want ook dit gedeelte van het formulier is kerkelijk geijkt. Het is voluit schriftuurlijk. In de Heilige Schrift worden we er op gewezen, dat de gelovigen in het leven niet volmaakt zijn. Het geheel verlost zijn van zichzelf vindt pas na dit leven plaats. Welk een spanning Paulus gekend heeft kunnen we lezen in de Filippenzenbrief. Vandaar dat het niet overtrokken is, dat het formulier spreekt van vele gebreken en ellendigheden. En dat in ons. Wat was, is er en blijft tot het einde van het leven. Uiteen wordt gezet waaraan gedacht wordt. Allereerst wordt gezegd dat wij geen vol-

komen geloof hebben. Klein geloof, zwak geloof naast ongeloof zijn Gods kinderen niet onbekend. Steeds moet het gebed blijven om verlossing en verzoening vanwege ons ongeloof en wantrouwen. De Goddelijke kracht is onmisbaar ook tot versterking van het geloof. Geloofsactiviteit is evangelische plicht. De Heere heeft er recht op. Nu kan de ijver om de wil van de Heere te doen zo ontbreken. De lust en de liefde kunnen tanen. Zich erbij neerleggen kan niet. Immers die levenssituatie geeft geen vrede en blijdschap. In het formulier wordt ook gewezen op de zwakheid van ons vlees en de boze lusten waarmee men dagelijks heeft te strijden. Sterk zou het geloof moeten zijn en dat is het niet. Daarnaast zijn er boze begeerten, zinnen van het vlees. Wat Paulus belijdt, wordt beaamd: ik weet dat in mij, dat is in mijn vlees geen goed woont. Hoe aangrijpend, hoe verontwaardigend is dit. Wegcijfering van zichzelf kan zo voorkomen. Wat woelt en werkt in harten kan de gedachte wekken: met genade kan dit niet gepaard gaan. Ik kan geen avondmaal vieren. Men durft niet meer aan te gaan. Maar men kan ook niet afblijven. Er komt een crisissituatie. Hoe moet het? Een levensvraag. Zeer pastoraal wordt er in het formulier geschreven. Die kenmerken worden genoemd die duidelijk aangeven wat vruchten zijn van het nieuwe leven. Met kracht en met overtuiging worden eerst de woorden: nochtans, desniettegenstaande gebruikt. Dit gebeurt ter bemoediging, tot aansporing om met vrijmoedigheid het avondmaal te vieren, want niets is er wat kan verhinderen dat de Heere niet in genade zal aannemen een ieder die door de genade van de Heilige Geest bedroefd is over zijn gebreken, de begeerte kent om tegen het ongeloof te strijden en de lust heeft om naar al de geboden van de Heere te leven. De gebreken zijn dus de gelovige van harte leed. Hij lijdt eronder. Droefheid vervult het hart vanwege de ongelijkvormigheid aan het beeld van Christus. Naar het woord van de Heere gaat het ontdekkende werk van de Heilige Geest door. Het blijkt tot het einde van het leven. Hierdoor is er voortdurend verootmoediging met schuldbelijdenis voor het aangezicht van de Heere. Maar de strijd tegen alles wat in strijd is met de wil van de Heere, vermindert niet, maar duurt voort tot de dood. Maar nu geeft dit sterkte hoop en roem. Het geschiedt

door de genade van de Heilige Geest. De woorden: door de genade van de Heilige Geest in het formulier geplaatst tussen haakjes, mogen niet opgevat worden als een opmerking, maar is gesteld tot steun en verwachting, want het omvat die ene zaak die over alles beslist. Vandaar ook de volgende krachtige zin: zo zullen wij gewis en zeker zijn dat geen zonde noch zwakheid die nog tegen onze wil in ons is overgebleven, ons kan hinderen dat God ons niet in genade zou aannemen en also dezer hemelse spijs en drank waardig en deelachtig maken. Wat een genade, verdiende genade door het bloed van de gekruis-

sigde Heere Jezus Christus. Brood en wijn worden hemelse spijs en drank genoemd. Immers men eet van het brood des Levens en men drinkt van het Water des levens. Dit nu gaat vergezeld met de machtige rijke werking van de Heilige Geest, zo dat de geloofsversterking plaatsvindt en men de pelgrimstocht door dit leven kan voortzetten. Met de verzekering: en een iegelijk zal voor God verschijnen in Sion. Het "niet verdiend" leidt tot: mijn God U zal ik eeuwig loven, omdat Gij het gedaan, gewild hebt. Soli Deo Gloria! Avondmaalganger is dat de grondtoon van ons hart?

Ds. M.C. Tanis

Dordt voor jou (12)

Lezen: D.L. H. II, paragraaf 5-9

Een slappe prediking, zonder een krachtig appel. Een hypocriet, schijnheilig gedrag, als je de verkiezing leert en toch zegt dat het Evangelie aan alle mensen verkondigd moet worden. Dat zijn beschuldigingen die de remonstranten naar het hoofd van onze Dordtse vadersen slingerden. Dat is nogal wat! Die geluiden hoor je vandaag ook nog. Onze Dordtse Leerregels geven een krachtig bijbels verweer.

Verkondiging der genade

Artikel 5 geeft een duidelijk antwoord op de vraag hoe het Evangelie verkondigd moet worden. Preken is net als zaaien. Je doet het met verwachting dat God Zelf zorgt draagt voor de vrucht. Ezechiël krijgt de opdracht om te profeteren tegen een dal vol dorre doodsbeenderen. Dat gebeurt nog steeds. Er wordt gepreekt tot mensen die geestelijk dood zijn. Echter vanuit de belofte: "Doden zullen horen de stem van de Zoon van God en die ze horen zullen leven." De prediking dient krachtig te zijn.

De kerkgeschiedenis heeft zulke predikers gekend, denk aan Ambrosius, Augustinus, Calvijn, Luther, Whitefield. Het welmenend aanbod van Gods genade heeft altijd geklonken. Het moet vandaag ook nog beklemtoond, dat God niet wil dat enigen verloren gaan, maar dat ze allen tot bekering komen. Christus moet gepredikt worden aan alle creaturen, als de enige Naam waardoor wij zalig

moeten worden. Niet dat alle mensen door Jezus Christus zalig worden of met God verzoend zijn. Ook niet door te zeggen: "Christus is in uw plaats gestorven." Maar de belofte van het Evangelie moet aan een ieder verkondigd en voorgesteld worden, met bevel van bekering en geloof.

Artikel 6 geeft duidelijk aan dat de schuld van ons verloren gaan ligt in onze onbekeerlijkheid en door te volharden in ongeloof. De schuld ligt niet in de beperktheid van het offer. Er is een oneindige zee van bloed! We gaan door eigen schuld verloren. We hebben geen waarde gezien in het bloed. We hebben de schatten van het genadeverbond niet nagespeurd als zilver en goud. Aardse beslommeringen en wereldse begeerten hebben de overhand. We gaan met onze inbeeldingen naar de hel. Lees in 1 Kor.10 hoe het ongeloof de belofte tenietdoet.

Verkiezing der genade

Maar zovelen als waarachtiglijk geloven, en door de dood van Christus van de zonden en het verderf verlost en behouden worden, die genieten deze weldaden alleen uit Gods genade, hun van eeuwigheid in Christus gegeven, welke genade Hij niemand schuldig is. (Artikel 7)

Hier wordt de genade van God getypeerd waardoor een arme verloren zondaar zalig wordt. Het is *verkiezende genade*, het zijn de gegevenen des Vaders (Joh. 17). Het is *onverdiende genade*, welke God niemand schuldig is. Het is *levendmakende/zaligma-*

kende genade, namelijk door de kracht van de dood en opstanding van Christus, die zich uitstrekt tot alle uitverkorenen. Het is vergevende/rechtvaardigmakende genade, het zal de gelovigen reinigen van al hun zonden, zowel de aangeboren, als de werkelijke zonden, zowel na als voor het geloof, door Zijn bloed. (Zie eind artikel 8) Gods kinderen leren steeds meer te belijden: "Ik weet het niet, ik kan het niet, ik verdien het niet en ik wil het niet." Ze leren om te roemen in Gods genade, opdat God alle eer zou krijgen.

Overwinning der genade

Artikel 9 van H. II geeft een prachtig slotakkoord op Gods genade. Gods genade triumfeert tegen een welverdiend oordeel; het zal Satan overwinnen, want de poorten der hel zullen Gods Gemeente niet overweldigen; Gods genade triumfeert over de hardnekkige verdorvenheid van het vijandige menselijke hart; Gods raad wordt krachtig vervuld. Gods genade triumfeert over alle pogingen om de ware kerk en leer ten

onder te laten gaan. Gods genade overwint in en door de Bloedbruidgom, de Uitvoerder van Gods verkiëzend welbehagen. Hij heeft Zijn Kerk lief tot het einde toe. Hem zullen ze standvastig beminnen, gedurig dienen en eeuwig prijzen. Ontvang de hartelijke groeten van jullie vriend,

Ds. K. Visser

VOGG HOUDT SYMPOSIUM OVER ORGELSPEL VOOR DE DIENST

Op zaterdag 8 maart 2003, Deo Volente, houdt de Vereniging van Organisten der Gereformeerde Gemeenten (VOGG) een symposium over orgelspel voor de dienst, met als thema "Een preek voor de dienst...?" Tijdens deze bijeenkomst wordt de eerste bundel met heruitgaven van oude VOGG muziekbijlagen gepresenteerd. De organisten Paul Wols en Dick Sanderma zullen hun visie op het thema toelichten, en dit illustreren

aan het orgel. Hierbij zal onder andere gespeeld worden uit de nieuwe bundel, en zal er veel samenzang zijn. Ds. W.J. Karels zal als predikant het onderwerp belichten. Na de pauze zal er gelegenheid zijn in discussie te gaan met een forum dat uit de drie sprekers bestaat en geleid wordt door Barend van Leeuwen.

Uiteraard is de nieuw verschenen bundel verkrijgbaar. De prijs bedraagt € 15,00. Bovendien zijn de overige verenigingsuitgaven, zoals de dubbel-cd 'Een voorbedacht lied' en de muziekbundels te koop. Verder is Lindenberg aanwezig met een muziek- en cd-stand. Het symposium wordt gehouden in de Adventkerk Vijftien Morgen 51 te Veenendaal. De bijeenkomst duurt van 14.00 tot 17.00 uur. Allen hartelijk welkom.

Christelijke hogeschool de Driestar

Opleidingsinstituut voor onderwijsgeven
op reformatorische grondslag

18^e eeuwse Engelse gezangendichters
Spreker is dr. P. de Vries.
7 maart, 21 maart en 11 april 2003.

Deze colleges worden gehouden op
vrijdagavond van 19.45 – 22.00 uur. De kosten
per programma zijn € 50,-.

Belangstellenden kunnen een folder aanvragen
bij de administratie of telefonisch aanmelden.
Christelijke hogeschool de Driestar, Postbus
368, 2800 AJ Gouda, telefoon: 0182-540333.

Studium Generale

't Boekendal
Winkelcentrum Urkerhard
Nagel 48, 8321 RG Urk
Tel: 0527 - 682110 Fax 0527 - 688668

**Boeken & Bijbels
CD's en Bladmuziek
Schoolartikelen
Kadoartikelen
Kopieerservice
Wenskaarten**

Verzending door heel Nederland

TEXEL. Ruim gelegen 6-8 pers. bungalows, 3 sl.k., wasm. en 4-6 pers. stacaravans, 2 sl.k., douche.

Bel voor de folder:
0222-318391.
Bungalowpark "De Verrassing"
Bijenkorfweg 6, Oosterend.

Voor info bel:

0416 - 692 787
of
0184 - 630 180

**Reformatorische Vereniging van
Ongewild Kinderloze Echtparen**